

Kungl. Ingenjörsvetenskaps
Akademien

Dnr U2023/02898
Utbildningsdepartementet

Stockholm
2024-01-31

Tuula Teeri, VD
Telefon: 08 791 29 00
Epost: tuula.teeri@iva.se

Remissvar

Yttrande från Kungl. Ingenjörsvetenskapsakademien (IVA) rörande betänkandet "Ny myndighetsstruktur för finansiering av forskning och innovation" (SOU 2023:59).

Kungl. Ingenjörsvetenskapsakademien, IVA, har tagit del av rubricerat ärende och vill härmed framföra synpunkter enligt nedan.

Inledning

Den globala konkurrensen inom kunskapsintensiv verksamhet växer allt starkare och flera länder och regioner ökar sina satsningar och sin effektivitet för att stärka sina roller som globalt ledande länder och regioner.

Svensk välfärd är avhängigt av export, och hög nivå på forskning och innovation är av fundamental betydelse för att Sverige ska kunna vara ett kunskapsintensivt land. Ett land med ett starkt näringsliv som kan leverera produkter och tjänster i världsklass till resten av världen, samtidigt som lösningar till samhällsutmaningar tas fram. Staten har en mycket viktig roll i detta, dels för nivån på den offentliga finansieringen, stärkande av effektiva innovationssystem, incitament till lärosäten och forskningsinstitut, samt till system för fördelning av konkurrensutsatt finansiering till forskning och innovation via myndigheter.

Nuvarande myndighetsstruktur för forsknings- och innovationsfinansiering lanserades runt millennieskiftet, med en inriktning som avspeglade hur Sverige och världen såg ut då. Den kraftiga globala utvecklingen som skett sedan dess behöver mötas genom ökade investeringar och genom en reformerad myndighetsstruktur för att positionera Sverige för kommande decennier.

Kungl. Ingenjörsvetenskapsakademien (IVA)

Besöksadress: Grev Turegatan 16, Stockholm
Postadress: Box 5073, 102 42, Stockholm
Telefon: 08-791 29 00

www.iva.se

Övergripande synpunkter

IVA anser att utredningen är mycket väl genomarbetad och att utredningens förslag har stor potential att förenkla och öka effektiviteten av statlig finansiering av forskning och innovation. IVA stöder därför i stort utredningens förslag att reformera myndighetsorganisationen runt konkurrensutsatt statlig forsknings- och innovationsfinansiering. **IVA stöder i första hand huvudförslaget att inrätta en struktur med tre nya myndigheter**, Vetenskapsmyndigheten, Strategiska myndigheten och Innovationsmyndigheten, och att de fem statliga myndigheterna Vetenskapsrådet, Vinnova, FORMAS, FORTE och del av Energimyndigheten då läggs ner, men utgör viktig kompetensbas för de tre nya myndigheterna. Förutom att leda till förenkling och ökad effektivitet av det svenska systemet för forsknings- och innovationsfinansiering, skulle man vinna ökad strategisk spets och tydlighet.

IVA vill betona nödvändigheten och vikten av att genomföra reformen för att modernisera myndighetsorganisationen, för att skapa en struktur som kan fungera decennier in i framtiden.

Den föreslagna omorganisationen är omfattande och behöver **kompletteras med ökade statliga anslag till forskning och innovation**. I inspel till regeringens kommande forsknings- och innovationsproposition, föreslog IVA att de statliga investeringarna i forskning och utveckling ökar från dagens ca 0,8 procent av BNP till 1,0 procent av BNP till år 2028 och till 1,2 procent år 2032. En sådan ökning kan tillsammans med utredningens förslag till ny myndighetsstruktur för finansiering av forskning och innovation få avsevärd effekt och kunna möta den starka internationella utvecklingen inom området, som annars riskerar Sveriges position som en ledande kunskapsnation.

Vetenskapsmyndigheten

IVA välkomnar förstaget att bevara Vetenskapsrådet som fristående myndighet. Banbrytande vetenskaplig grundforskning är fundamental för samhällets utveckling och långsiktiga konkurrenskraft, och har gång på gång visat sig oersättlig kunskapsbas för att kunna hantera stora men oväntade samhällsutmaningar – senast för att snabbt ta fram vaccin under Covid-pandemin.

IVA välkomnar särskilt det föreslagna ämnesrådet för Teknik vid Vetenskapsmyndigheten. Detta råd kommer att få en strategisk roll för att säkerställa den för Sverige så viktiga grundforskningen inom tekniska vetenskaper. Grundläggande teknisk kunskap på hög nivå är en viktig bas för Sverige att svara upp mot det globala teknikracet, att behålla landets globala konkurrenskraft och att kunna möta vår tids stora för samhällsutmaningar. Likt ämnesrådet för Medicin, kommer ämnesrådet för Teknik att kunna länka forskning från ämnesrådet för Naturvetenskap mot teknisk grundforskning. På detta sätt får naturvetenskaplig grundforskning stark koppling till såväl medicin som teknik.

Av vikt för Vetenskapsmyndigheten är även att främja **tvärvetenskaplig forskning** inom grundforskningsinriktade ämnen, och forskningsfält där stor potential för nya koncept finns.

Vad gäller forskningsinfrastruktur anser IVA att det bör finnas starka kopplingar och interaktioner med Strategiska myndigheten. Mer om detta beskrivs i avsnittet om Forskningsinfrastruktur under Specifika synpunkter nedan.

Strategiska myndigheten

Den strategiska myndigheten bedöms få **stor betydelse för konkurrenskraft, tillväxt och lösningar till både aktuella och framtida samhällsutmaningar**. Den får även en viktig och effektiviserande roll med ansvar för **gemensamt ansökningssystem, vilket IVA välkomnar**.

IVA anser att den Strategiska myndigheten **själv bör ansvara för att välja sina områden**. Förutom **behov** bör **Strategiska myndigheten även innefatta en logik att stötta helt nya möjligheter** och framväxande teknologier som föds av excellent basforskning, ofta genom tvärvetenskapliga samarbeten. Sådana möjligheter är inte alltid självklara eller styrda av behov som man känner till idag, utan dessa områden kan öppna upp för helt nya idéer och lösningar som stärker svensk forskning, innovation och konkurrenskraft. Dagens exempel på sådana teknologier innefattar till exempel inom kvantdatorer, artificiell intelligens, avancerade material, bioteknik och avancerad digitalisering. Därför bör en strategisk forskningsfinansiär kunna initiera **långsiktiga program** inom utpekade områden, med en tidshorisont på 10 år eller mer.

För att kunna hantera både nya forskningsbaserade möjligheter och redan kända behov, behöver den strategiska myndighetens styrande organ ha starkt forskarinflytande, och myndighetens processer för att välja områden ske i dialog med forskare och behovsägare i linje med en långsiktig svensk strategi. Sådan långsiktig strategi kopplar till IVAs förslag att utveckla en nationell forsknings- och innovationsstrategi med prioriteringar och färdplan, enligt inspel till forsknings- och innovationspropositionen i höstas. IVA bidrar gärna i framtagande av en sådan strategi.

Det är viktigt att Strategiska myndigheten ges tydligt fokus och instruktioner att ha väl utvecklade processer för prioritering av områden och att dessa klarar av att avväga både potentialen hos vetenskapliga framkantsforskning, och relevans för näringslivets och samhällets långsiktiga utveckling. **Innovationsstödjande instrument och system behöver finnas integrerade i Strategiska myndighetens verksamhet**, som i senare skeden kan tas vidare till verksamhet under Innovationsmyndigheten.

IVA stöder förslaget att föra över finansiering av forskning och innovation inom andra statliga myndigheters ansvar, utöver de fem statliga forskningsfinansiärerna, till Strategiska myndigheten och anser att det har fördelar i förenklingen och effektiviseringen av

finansieringslandskapet. De många myndigheter med egen specifik forskningsbudget ger en fragmentisering som inte är optimal för forskningskvalitet, strategisk samordning eller för att nå en helhetsbild om framtida möjlighet och behov. Det är dock viktigt att myndigheterna bibehåller sakkompetens, inte minst för beställarkompetens och att kunna ta vara på och implementera resultat från forsknings- och innovationsprojekten inom respektive område. Formerna för detta bör ingå i fortsatt beredning av helheten.

Strategiska myndighetens verksamhet ska naturligtvis även kunna beröra områden som finns i Vetenskapsmyndighetens grundforskningsbas, samt innefatta tvärvetenskapliga angreppssätt.

Den centraliserade **funktionen för internationalisering vid Strategiska myndigheten välkomnas av IVA, såväl för EU-samarbeten som för initiativ utanför EU.** Den av IVA föreslagna nationella forsknings- och innovationsstrategin blir viktig för prioritering och stöd till EU-samarbeten och till internationella samarbeten med resten av världen. **Avseende Sveriges innovations- och forskningskontor i utlandet som sedan 2017 ligger under Regeringskansliet, delar IVA utredningens bedömning att Strategiska myndigheten vore väl lämpad att ansvara för denna verksamhet.** Detta skulle ha stor potential att knyta det svenska forsknings- och innovationssystemet närmare strategiska länder med hög nivå på kunskap, för svenskt mervärde. Synergier skulle även finnas med de befintliga forskningsfinansierande myndigheters utlandsstationerade personal och kontor, inklusive Vinnovas och VR:s gemensamma Brysselkontor. Sveriges innovations- och forskningskontor initierades av IVA 1947, då som tekniska attachéer, och en fortsättning för verksamheten inom Strategiska myndigheten vore ett naturligt steg att ta i samband med omstruktureringen av myndighetsstrukturen.

Innovationsmyndigheten

IVA anser att de innovationsstödjande insatserna vid **Innovationsmyndigheten har stor potential att främja nyttiggörande av forskning för samhället och stärka transformation för svensk konkurrenskraft och tillväxt.** För att öka effekten av svensk statlig extern finansiering till forskning och innovation, anser IVA att **Innovationsmyndighetens budget i relation till de övriga två myndigheterna bör fördubblas från förslaget i utredningen.** Sådan ökning kan innefattas i den av IVA föreslagna ökningen av statlig forskningsfinansiering till 1 % av BNP till 2028.

Specifika synpunkter

Dubbel användning civilt-militärt

IVA stöder utpekat fokus på finansiering för dubbel användning, dual-use, inom den framtida forskningsfinansieringsstrukturen. Viktigt är att behovsägare från både försvar och civil sida ingår i beslutande organ. Genom att strukturera finansiering från båda sidor kommer militära resultat det civila samhället till godo, liksom vice versa. Härigenom uppnås mer nytta och genomslag av samlade resurser och dessutom erhålls effektivare och mer stabila innovationssystem över tiden. IVA engagerar sig gärna vidare i frågan hur området konkret bör struktureras.

Forskningsinfrastruktur

IVA efterfrågar ett bredare angreppssätt för stöd till forskningsinfrastruktur.

Grundforskning, behovsmotiverad/tillämpad forskning, och infrastrukturer som används för både forskning och grundutbildning behöver långsiktig finansiering för nyanskaffning, uppdatering, drift och underhåll. IVA anser att det föreslagna rådet för forskningsinfrastruktur bör breddas, så att även **Strategiska myndigheten inkluderas med ansvar för medelstora forskningsinfrastrukturer**. Det är viktigt att notera att **anslagen till infrastrukturdrift bör utökas inom laborativa ämnen**, för att säkerställa långsiktig och effektiv användning, särskilt med behovsägare från näringslivet, sjukvården och akademien för tillämpad forskning. IVA anser att det är av stor vikt att näringslivets tillträde till och nyttjande av forskningsinfrastruktur säkerställs och underlättas.

Sjukvården genomgår för närvarande ett systemskifte tack vare tekniksprång som möjliggör insamling och analys av stora mängder biologiska data från enskilda individer. Detta ger en helt ny precision i diagnostiken, vilket tillsammans med utvecklingen av nya målriktade läkemedel utgör grunden för den framväxande precisionsmedicinen. Denna del av sjukvården utgör en viktig grund för framtidens forskning och innovation, och kräver avancerad infrastruktur som behöver vara nationellt samordnad bland annat för att möjliggöra delaktighet i internationella initiativ. **Den strategiska myndighetens ansvar bör innefatta denna del av sjukvården, och innovationsbegreppet bör på ett tydligt sätt inbegripa nyttiggörande i form av den modernisering av sjukvården som precisionsmedicin innebär.** Precisionsmedicin tillsammans med andra delar av den högspecialiserade sjukvården utgör en viktig grund för framtidens forskning och innovation.

IVA ser en risk att viktig infrastruktur hamnar utanför forskningsinfrastrukturstrukturen vid Vetenskapsmyndigheten. Inom områden som till exempel areella näringar och inom miljöövervakning finns behov av strategiskt viktig och tillämpningsnära forskningsinfrastruktur såsom långtidsförsök i fält, fasta observationsplatser med tillhörande mätutrustning, testbäddar och annat som testar effekter av praktisk verksamhet. I förhållande

Kungl. Ingenjörsvetenskaps
Akademien

till de mycket kostsamma storskaliga infrastrukturprojekten är de mer tillämpningsnära infrastrukturerna relativt små. IVA anser att dylika initiativ bör **kopplas till Strategiska myndigheten, i synnerhet som att näringslivet också bör kunna bjudas in att bidra till och nyttja relevant infrastruktur.**

Rymdverksamhet

Rymdstyrelsen föreslås av utredningen att ligga kvar som självständig aktör i huvudförslaget. Skälet till detta är, vad IVA erfar, primärt att mycket resurser går till att hantera krav från, och samverkan med, ESA (European Space Agency), vilket kräver specialistkompetens och samverkan. Med en samlad omsättning på svensk rymdverksamhet i storleksordningen 3.5 miljarder, varav Rymdstyrelsen finansierar en dryg miljard, finns alternativa lösningar som bör kunna stärka både rymdverksamheten och samverkan med andra sektorer. Idag sker inom rymdområdet en samverkan med flygområdet via både akademi (Swedish Aerospace Research Center) och näringsliv (Aerospace Cluster Sweden). Denna synergi kan stärkas genom ökad samverkan även med den militära sektorn där rymdområdet fått en allt större betydelse under senare år.

IVA föreslår att Regeringen överväger att grundläggande rymdforskning flyttas till Vetenskapsmyndigheten och att övrig verksamhet, inklusive ESA:s industrirelaterade verksamhet, flyttas till Strategiska myndigheten. Genom detta åstadkoms en struktur som bättre överensstämmer med våra prioriterade internationella partnerländer.

Akademiens beredning av ärendet

Ärendet har handlagts av Michael Jacob, policychef. I ärendets beredning har IVAs forskningspolitiska grupp deltagit, som representerar samtliga avdelningar, med IVA-ledamöterna Anders Blom, Emma Nehrenheim, Tomas Kåberger, Tuula Teeri (ordförande, VD), Lars Hultman, Anna Nilsson-Ehle, Sandra di Rocco, Charlotte Bengtsson, Fredrik Sjöholm, Anna Wedell, Annika Olsson, Staffan Truvé och Bertil Andersson. Synpunkter har även inhämtats från IVAs avdelning för utbildning och forskning, samt temarådet Kunskap i världsklass, med representanter från alla IVAs avdelningar, näringslivsråd och studentråd. Beslut i ärendet har fattats av verkställande direktör Tuula Teeri.

Kungl. Ingenjörsvetenskapsakademien (IVA)

Besöksadress: Grev Turegatan 16, Stockholm
Postadress: Box 5073, 102 42, Stockholm
Telefon: 08-791 29 00

www.iva.se